

більшості населених пунктів України характерне підтоплення унаслідок підвищення рівня ґрунтових вод природно-антропогенного генезису.

Слід відмітити й конструктивні впливи: створення штучних водойм і каналів, особливо у водо дефіцитних районах (за умови запобіжних заходів проти інфільтрації тощо), поліпшення водного балансу ландшафтів за рахунок водних меліорацій, запобігання несприятливим гідрологічним явищам (катастрофічні повені й паводки, льодові затори на річках тощо), за рахунок регулювання стоку, своєчасних підривних робіт тощо, штучного створення оаз на кшталт «садів Семіраміди» або обводнювального терасового землеробства Південної та Південно-західної Азії [1].

Таким чином, *реальний* шлях людства до *гіпотетичної* ноосфери В.І.Вернадського має пролягати, насамперед, через ідентифікацію деструктивних упливів та з'ясування їх генезису для подальшого попередження чи уникнення. Не менш важливим є збір прикладів конструктивних упливів різних видів із усієї історії людства, із найдавніших часів. Навіть побіжний огляд традиційних культур і занять корінного населення дозволяє у більшості випадків позиціонувати їх природокористування як досконале з точки зору гармонійного злиття з ландшафтом і збереження останнього для себе і майбутніх поколінь. У нашому дослідженні ми окреслили діалектику деструктивних та конструктивних упливів у селитебних ландшафтах, найбільш сильно змінених людиною. Перспектива наших подальших досліджень полягає у більш детальній ретроспективі конкретних прикладів раціонального, гармонійного природокористування у різних цивілізаціях, включаючи їх сучасні варіанти.

Література

1. Бессолицына Е.П. Ландшафтно-экономическая оценка изменения геосистем под воздействием антропогенных факторов // География и природные ресурсы. — 2001.— №4. — С. 11-17
2. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление. — М.: Наука, 1991.—271с.
3. Родзевич Н.Н. Антропогенные изменения рельефа // География в школе. — 2004. — №4. — С. 3-10
4. Розанов Л. Рельефообразование на рубеже XXI века // Краеведство. География. Туризм. — 2002. — №25 — С. 6-8
5. Тищенко П., Дмитрук О. Природа і місто-вороги чи спільники? // Краєзнавство. Географія. Туризм. — 2002. — № 29-30. — С. 3-30

ЯКІСТЬ ВОДИ Р. СТИР В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Мельник В.Й., Сірук Ю.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

Для моніторингових досліджень якості води р. Стир була запропонована програма досліджень якості води річки. Вона складається з 10 контрольних створів, які в повному обсязі, у наш погляд, відображають якість води в річці.

Річка Стир бере початок в районі Подільської височини, згодом перетинає Волинську височину і Поліську низовину. Ширина річища від 2 до 10 м у верхів'ї, та 30 — 50 м у середній і нижній течії.

Найбільші праві притоки: Іква і Стубла. Довжина ріки по лівому (основному) руслі 437 км, по правому - 494 км, площа водозбору до розгалуження 11700 км², загальна (по двох руслах) 13000 км². Річка займає важливе місце в водному режимі Рівненської АЕС (Хрінницьке водосховище), є приймачем стічних вод підприємств міст Луцька, Рожище, Кузнецовська, Зарічного [1].

Для визначення якості води р. Стир в межах Рівненської області особли-

во важливим був створ в м. Берестечко, на витоці річки з Волинської області.

Оцінка якості води річки була проведена за «Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями» [3]. «Методика...» передбачає поділ гідрохімічних показників на три блоки: сольовий (сульфати, хлориди, мінералізація); трофо – сапробіологічний (завислі речовини, рН, азот амонійний, азот нітратний, азот нітритний, фосфор фосфатів, розчинений кисень, БСК₅, ХПК); специфічні речовини токсичної дії (мідь, цинк, нікель, хром, свинець, кадмій). Дані гідрохімічних досліджень були одержані в відділі аналітичного контролю Державної екологічної інспекції в Рівненській області.

За результатами досліджень було встановлено, що за вмістом солей вода р. Стир за середнім значенням показників належить в основному до I, за найгіршими значеннями показників – до II класу якості води. Якість води річки охарактеризована як перехідна від «відмінної» до «дуже доброї» за станом та «дуже чистої» - «чистої» за ступенем чистоти.

За трофо-сапробіологічними показниками якість води знаходиться в межах VI категорії IV класу якості за найгіршими значеннями показників. Якість води охарактеризована як «погана» за станом та «брудна» за ступенем чистоти [3]. Слід відмітити, що з трьох блокових індексів найбільш вагоме значення мають показники трофо-сапробіологічного блоку. Для I₂ характерні найбільші розбіжності між значеннями, що свідчать про широкий діапазон їх мінливості [2].

Сполуки важких металів - обов'язкові компоненти поверхневих вод, що значно впливають на якість води і функціонування водних екосистем. Загалом у ріках України спостерігається тенденція домінування комплексів важких металів [2].

За вмістом специфічних речовин токсичної дії основними забруднюючими речовинами річки Стир є залізо, мідь, цинк, марганець. Блокові індекси знаходяться в межах 2,1 – 2,9 за середніми і 2,9 – 3,0 за найгіршими значеннями показників.

Інтегральний екологічний індекс якості води річки для середніх значень знаходиться в межах 2,1 -2,4, для найгірших 2,4-2,6, що відповідає II класу якості води.

Література

1. Коротун І. М., Коротун Л. Н. «Географія Рівненської області» - Рівне, 1996;
2. Мельник В. Й. «Екологічна оцінка сучасного стану якості річкових вод Рівненської області» - //Укр. географ. Журнал. – 2000. - № 4, ст. 44 – 45;
3. «Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями.» - К.,2001.

ПИТНЕ НЕЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ВОДОПОСТАЧАННЯ РІВНЕНЬСЬКОГО РАЙОНУ

*Мельник В.Й., Усик О.Д.
Рівненський державний гуманітарний університет*

Нецентралізоване питне водопостачання використовують для забезпечення водою невеликих споживачів – малих населених пунктів, окремих підприємств, польових станів, пасовищ, індивідуальних будинків, вони є найбільш розповсюдженими водозабірними спорудами в сільськогосподарському водопостачанні. Для водозабезпечення великих споживачів, що обслуговуються централізованими системами водопостачання, шахтні колодязі влаштовують рідко. Колодязі використовують для забору води з водоносних пластів з малою